

LETO XXVII. ŠT. 41 (1297) TRST, GORICA
ČETRTEK, 3. NOVEMBRA 2022

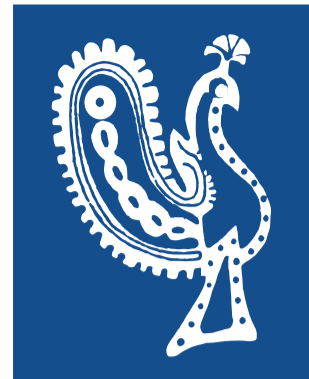
CENA 1,20€
www.noviglas.eu

TAXE PERCUE TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA, ITALY

SETTIMANALE
Poste italiane S.p.a.
Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003
(conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma1, NE/PD ISSN 1124-6596

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV
KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Str. 5 / Gorica
G. Paolo Zuttion o svojem poslanstvu v zaporu

Str. 9 / Slovenija
Izkopali so še 3200 okostij po vojni pobitih

Str. 14 / Gonars, Visco
ZSKP se je poklonila vojnim žrtvam

Foto Manuel Demori

Varčevanje je vrednota

Spomin na vse naše rajne

Jurij Paljk

Ob prazniku Vseh svetih, 1. novembra, in spominu na verne rajne, 2. novembra, se verniki zbiramo pri mašah za naše rajne, obiskujemo pokopališča in grobove naših prednikov. Praznik Vseh svetih, ki smo mu včasih rekli Vahti, pa je danes tudi dan spomina na mrtve, in vse bolj postaja samo to. Pri nas se na ta praznični dan spominjamo predvsem padlih med drugo svetovno vojno in po njej, skoraj v vsaki vasi priredimo ob spomeniku padlim krajše slovesnosti. Te slovesnosti so globoko občutene in se pri nas prenašajo iz roda v rod. Tudi danes, ko imamo vse manj smisla za presežno in za praznike, je tako. Antropologi vseh prepričan in življenjskih nazorov so si edini v tem, da je človek v zgodovini časov postal človek šele takrat, ko je prvič pokopal sebi enakega. Prav to dejanje je našega prednika naredilo človeka, drugačnega od vseh drugih živalskih vrst. Boli nas, da še danes na Slovenskem odrekajo nekaterim pravico do dostojnega pokopa. Pred dnevi so javnosti predstavili izkop posmrtnih ostankov okrog 3200 v brezno vrženih, umorjenih slovenskih ljudi, ki so jih pobili po drugi svetovni vojni; predmeti, ki so jih imeli ob zadnji uri s seboj, govorijo o tem, da je šlo za slovenske ljudi, vernike predvsem, domobrince. Med njimi so bili tudi ženske in otroci, nekateri so v breznu umirali več dni. Domnevajo, da gre v breznu pod Macesnovo goro v Kočevskem rogu za največje povojno morišče Slovencev po drugi svetovni vojni. Slovenski izvedenci, ki so izkop posmrtnih ostankov izvedli, so mnenja, da bi zdaj te posmrtno ostanke morali dostojno pokopati, velika večina svojcev si želi, da bi njihovi predniki našli zadnje počivališče na Žalah v Ljubljani, kar jim pa sedanjí župan Ljubljane odreka. Do tega pokopa bi moralo priti, ker si prav vsi Slovenci to zaslužimo, tudi svojci tistih, ki so te reževe pobijali in so še danes nepoznani. Gre za čisto človeško dejanje, dolžnost nas vernikov pa je, da molimo za vse vpletene v to morijo, ki je še danes veliko breme in visi kot meč nad vsem slovenskim narodom.

GORICA Srečanja pod lipami V mreženju manjšin ima FUEN danes pomembno vlogo

Evropsko povezovanje narodnih manjšin je bil naslov Srečanja pod lipami, na katerem sta bila gosta dr. Valentin Inzko, nekdanji visoki predstavnik ZN v BiH in predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS), ter član odbora Minority SafePack Initiative (MSPI) ter mag. Roman Roblek, pravnik in nekdanji sodelavec Federalistične unije evropskih narodnih skupnosti (FUEN), ki je bil tudi med organizatorji evropske državljanske pobude MSPI. V pogovoru s časnikarjem Julijanom Čavdkom sta spregovorila o aktualnem dogajanju med Slovenci na avstrijskem Koroškem in pravicah manjšinskih narodnih skupnosti v različnih evropskih državah.

/ str. 6

OPČINE Cerkev sv. Jerneja Čudovit pevski poklon Ubaldu Vrabcu

Mošani zbor Hrast in moška zbor Stane Malič ter Tabor so skupaj ustvarili glasbeni projekt, ki se je očitno dotaknil občutene teme. Koncertu ob 30-letnici smrti Ubalda Vrabca v cerkvi sv. Jerneja na Opčinah so prisluhnili v veliki večini zborovodje in pevci, ki že dolgo niso poslušali (vsaj v tovrstni razsežnosti) glasbe tržaškega skladatelja. Avtorji, ki so v določenem obdobju idealno tolmačili čutenje večine pevskih zborov, lahko postanejo v določenem trenutku spomeniki bolj kot živa beseda. Ko je govornik Janko Ban omenil uspehe skladatelja, njemu namenjene poklone, publikacije in dosežke, je pravilno povedal, da je bil Vrabec pred nekaj desetletji najpogosteje izvajani skladatelj.

/ str. 3

Pogovor

3

Recenzija

8

Seminar YEN

10

21-letna kulturna in politična delavka Antje Gruden, doma iz Mavhinj, nam je razkrila svoje poglede na današnji svet in bližnjo prihodnost

Meseca oktobra je izšla zbirka kratkih zgodb z naslovom *Nedaleč* tridesetletnega goriškega avtorja Alexa Kame Devetaka

Članica društva DM+ Helena Lupinc se je udeležila jesenskega seminarja organizacije Youth of European Nationalities

S 1. STRANI Dr. Valentin Inzko in mag. Roman Roblek na Srečanju pod lipami V mreženju manjšin ima FUEN danes pomembno vlogo

Srečanje, ki je potekalo v Sčetrtku, 27. oktobra, je bilo vključeno v program Koroških kulturnih dnevov na Primorskem 2022. O zgodovini in življenju Slovencev na avstrijskem Koroškem so navzoči veliko izvedeli iz dokumentarnega filma "Film koroški Slovenci in Slovenke", ki ga je predstavil Matic Germovšek Žnidaršič, koordinator delovne skupnosti slovanskih manjšin pri FUEN. Delovna skupnost slovanskih manjšin - AGSM je bila ustanovljena leta 1996, film, ki ga je pripravila režiserka Milena Olip in je na voljo v slovenskem, nemškem in angleškem jeziku, pa je nastal ob 25. obletnici ustanovitve skupine. Dr. Valentin Inzko je po ogledu filma najprej spregovoril o svojem potovanju v Izrael in o spoštovanju različnih jezikovnih skupin v državi. Povedal je npr., da je arabščina povsod prisotna v javnem življenju, seveda v angleščino, hebrejščino in

ruščino, in tam živi veliko katoliških Arabcev, ki imajo maše v arabščini. "Zame kot koroškega Slovenca je bilo zanimivo videti, kako je arabščina prisotna v Izraelu, in v srcu sem si zaželel, da bi tudi slovenščina bila tako prisotna v javnosti na Koroškem," je dejal gost. Manjšine v Evropi se povezujejo v več mednarodnih organizacij, v FUEN sta vključena tudi SSO in NSKS. Dr. Inzko se je spomnil, kako je NSKS že v preteklosti sodeloval s Slovenci v Gorici, predvsem z osebnostmi, kot so bili msgr. Kazimir Humar, Mirko Filej in Andrej Bratuž, evropskega sodelovanja na visoki ravni pa ni bilo. Danes je drugače: med člani FUEN so tudi evropski poslanci, unija ima v EU prijatelje in podpornike, ima finančna sredstva. Čeprav v EU velja med državami, da "smo vsi enotni v raznolikosti", to geslo ne pride v poštev znotraj posameznih držav, je poudaril dr. Inzko. FUEN je z zbiranjem podpisov za

pobudo MSPI dokazal, da so pripadniki manjšin v Evropi kljub vsemu povezani, zbrali so namreč več kot milijon podpisov. O vlogi

neuresničene v praksi, "veliko je diskriminacij". Dr. Valentin Inzko je govoril o uveljavljanju pravic različnih jezikovnih manjšin

Dr. Valentin Inzko, mag. Roman Roblek in časnikar Julijan Čavdek

ZN pri varstvu manjšin je gost opozoril, da obstajajo razne resolucije, predvsem Generalne skupščine, o nacionalnih, etničnih, verskih in jezikovnih manjšinah, obstaja tudi visoki komisar za človekove pravice, kljub temu pa so te resolucije večinoma "bolj načelne" in konkretno

v evropskih državah in razložil, da v Avstriji živi šest narodnih skupnosti, samo dve pa sta omenjeni v Avstrijski državni pogodbi. ADP je bila podpisana leta 1955 in v 7. členu zagotavlja manjšinske pravice za pripadnike koroških in štajerskih Slovencev ter gradiščanskih Hrvatov. ADP

še do danes ostaja temelj zaščite slovenske manjšine v Avstriji, čeprav nobena od določb 7. člena ni še v celoti izpolnjena.

Mag. Roman Roblek je spregovoril o evropski državljanski pobudi MSPI, enem največjih uspehov FUEN, ki zahteva določene spremembe v evropski zakonodaji. FUEN se je odločil za izvedbo pobude že leta 2010, po Roblekovih besedah namreč v EU nimamo še mehanizmov sankcij za države, ki dokumentov Sveta Evrope ne uresničujejo. Čeprav je bila pobuda MSPI deležna podpore v Evropskem parlamentu, se ji je Evropska komisija uprla, dejansko je zavrnila registracijo, kljub temu da je bilo zbranih več kot milijon podpisov. Pri FUEN so se obrnili na sodišče EU, ki razsoja o dolžnostih EU pri spoštovanju manjšin znotraj posameznih držav članic - 9. novembra bo sodišče razglasilo obsodbo. Mag. Roman Roblek je govoril tudi o razlogih,

zaradi katerih naj bi EK zavrnila pobudo. "EK sploh ni upoštevala naših predlogov in to je prekršek, oni se morajo s tem ukvarjati!" je razložil Roblek, ki pa je kljub vsemu prepričan, da so z MSPI prvič dosegli nekaj zelo velikega - FUEN in manjšinske pravice so prvič postali "faktor v evropskih institucijah". Ob koncu večera je Matic Germovšek Žnidaršič še predstavil Slovenski prevod brošure AGSM, za katerega sta poskrbela NSKS in SSO. Brušura je izšla leta 2019 v nemškem jeziku in je, poleg slovenščine, prevedena še v dva druga jezika - v spodnjo lužiško srbsčino in hrvaščino. V AGSM je bilo leta 2019 devetindvajset članskih organizacij (danes jih je že več kot trideset), nekatere so predstavljene v publikaciji. Po številu organizacij in pripadnikov je AGSM najmočnejša delovna skupina v uniji, brošura pa nudi vpogled v razvejeno zemljevid slovanskih manjšin v Evropi.

Kat

Miran Košuta v Kulturnem domu

Novi italijanski prevod Prešernovih poezij

Po prvem italijanskem prevodu Prešernovih poezij Francesca Husuja iz leta 1976 in drugem prevodu Giorgia Depangherja iz leta 1998 je tržaški profesor in pisatelj, prevajalec in literarni zgodovinar Miran Košuta pred dvema letoma objavil nov italijanski prevod pesmi izpod peresa dr. Franceta Prešerna. Da bi tudi italijanski Goričani spoznali veličino slovenskega pesnika, je v torek, 25. oktobra 2022, v Kulturnem domu potekala predstavitev knjige z Miranom Košuto. Literarno srečanje, ki ga je vodil goriški teolog, publicist in novinar Andrea Bellavite, je bil predzadnje poglavje niza jesenskih literarnih dogodkov, ki jih organizira kulturno društvo "Il libro delle 18.03". Paolo Polli, organizator pobude Il libro delle 18.03, in predsednik Kulturnega doma Igor Komel sta prva stopila na oder. Komel je poudaril, da prav kot arhitekti, obstajajo tudi intelektualci, ki gradijo zidove in mostove: Paolo Polli, kot tudi gost večera, je gotovo graditelj mostov. Andrea Bellavite je nazorno in navdušeno predstavil pomembnost dela Mirana Košute in vpliv samega

Franceta Prešerna, ki je zaznamoval nastanek slovenskega nacionalnega gibanja v obdobju, ko so se evropski narodi prebujali.

Prav s pesnjenjem se je Prešeren dotaknil pravih strun narodne zavesti Slovencev. In ker je njegova poezija dragocen biserček ne le slovenske, ampak tudi evropske književnosti, jo je hotel Košuta ponovno ponuditi italijanskim bralcem, saj so nekatera sporočila prevedenih pesmi še danes močno aktualna. Prevajalsko delo je še posebno težko, ko mora prevajalec ohraniti "zven in pomen" izvirnika, še toliko bolj pa, če gre za prevod poezije. Zahtevnost se nato eksponencialno veča, ko

si prevajalec zastavi kot izziv prevajanje Sonetnega venca z namenom, da bi ustvaril akrostih tudi v italijanščini, prav tako, kot

ga je zasnoval Prešeren: skrito posvetilo "Primicovi Julji" v italijanščini postane "A Giulia Primitz". Prešeren je bil prvi slovenski pesnik, ki mu je uspelo opevati ljubezen ne v trubadurskem smislu, ampak v visokem, romantičnem duhu ter tudi dodeliti slovenski literaturi neki univerzalni, evropski pomen prav z uporabo lirčnih pesniških struktur, kot so stance, tercine ali soneti. Kot je za Angleže Shakespeare, za Italijane Dante, za Nemce Goethe, za Ruse Puškin,

tako je za Slovence najvišji pesnik France Prešeren, ki je z osamosvojitvijo matične domovine prerasel v nacionalno ikono. Vloga poezije v Sloveniji se žal postopoma zmanjšuje vzporedno z uveljavljanjem neoliberalne logike potrošniške družbe. Ob tem je profesor Košuta dodal, da "evropske države vlagajo povprečno le nekaj odstotkov (ponekod tudi manj kot odstotek) bruto domačega proizvoda v kulturo, kar škoduje kulturni identiteti posameznih držav". Gost bogatega goriškega knjižnega srečanja je nazadnje zrecital občinstvu v slovenščini in italijanščini nekaj Prešernovih mojstrov, kot so npr. Krst pri Savici, Sonetni venec in Zdravljica, ki je marca 1990 postala slovenska državna himna. Prav ob branju Zdravljice je na večeru prišlo do poudarka pomena miroljubnega sporočila, ki ga vsebuje: sosed je mejak, ne pa sovražnik! V času, ko je nastala ta pesem, so se Slovenci čutili podložne Habsburžanom, toda Prešeren je hotel potrditi samostojnost in suverenost lastnega naroda in kulture, ki je in mora ostati enakovredna ostalim evropskim kulturam. Samuel Devetak

Slovensko planinsko društvo Tradicionalna "kostanjada"

V nedeljo, 16. oktobra 2022, je Slovensko planinsko društvo Gorica organiziralo tradicionalno vsakoletno kostanjado. Pohodniki in pohodnice so se zbrali ob 10. uri v zaselku Devetaki v Dolu, od koder so začeli

Kraških krtov na Vrhu. Tam so organizatorji pripravili za športnike kosilo. Skuhali so jim pašto in spekli palačinke ter seveda pripravili obilo kostanja. Prijetna družba se je veselila do poznih popoldanskih ur. Za dobro

pohod po tamkajšnji pokrajini. Številna skupina navdušenih udeležencev je po Krasu hodila približno dve uri, nazadnje pa je prispela do Vrha. Tudi gorski kolesarji in kolesarke so se v jutranjih urah zbrali v Gabrjah, od koder so startali in prekosarili približno 25 kilometrov poti in premagali 500 metrov višinske razlike. Po jutranjem pohodu in prekosarjenji trasi so se skupaj dobili na cilju, v jamarskem domu

vzdušje in veselo glasbo je letos s harmoniko poskrbel mladi muzikant iz Slivnega Tomaž Grassi. Organizatorji so bili res navdušeni in ponosni nad velikim številom udeležencev. Lepo sončno vreme je bilo ozadje prijetne nedelje v naravi. Prav zaradi tega društvo vabi vse mlade in starejše, da se naslednjega 15. oktobra spet udeležijo pravega jesenskega praznika.

KV